

Netcongestie schaadt het hart van onze economie. Maar het kabinet grijpt niet in

Posted on 1 oktober 2026 by Maarten van Andel

Netbeheerder Enexis laat bouwbedrijven weten dat een deel van hun woningbouwprojecten voorlopig geen stroomaansluiting krijgt. Ook projecten die bijna klaar zijn ontvangen daartoe een brief. Dat raakt bouwers, kopers en woningzoekenden hard, vooral in Noord-Brabant. Die provincie volgt daarmee het spoor van Utrecht, waar sinds 1 juli al deels een aansluitpauze geldt. Brabantse steden die nu getroffen worden zijn Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Uden en Oss. Dat is een economisch zeer belangrijke en succesvolle regio, met duizenden kleine en grote hightech bedrijven zoals ASML, Philips, DAF, VDL en NXP.

Brainport Eindhoven staat in de top-10 van meest innovatieve en toonaangevende hightech-regio's ter wereld. De verwachte economische groei is twee maal zo hoog als het landelijk gemiddelde. Het Rijk kende in 2016 een speciale status toe aan de Brainport-regio, vergelijkbaar met die van Amsterdam Airport en Rotterdam Seaport. In augustus voltooiden Rijk, provincie, bedrijfsleven en kennisinstellingen

een achtjarige regio-deal. Daarin investeerden alle partijen gezamenlijk 479 miljoen euro. Het was de eerste keer dat Rijk en regio op deze schaal samen investeerden in innovatie, talentontwikkeling en regionale voorzieningen.

Te weinig stroom voor knappe koppen

Bedrijven, kennisinstellingen en regionale overheden in Oost- en Midden-Brabant werken dankzij dit succes van de afgelopen acht jaar in volle vaart aan economische groei, hoogwaardige werkgelegenheid, nieuwe medische technologie en duurzame energie. Dit trekt duizenden talenten aan uit binnen- en buitenland, die hier een mooie toekomst hebben en veel bijdragen aan de Nederlandse economie. Een maand na de voltooiing van deze unieke regio-deal komt echter het nieuws van Enexis dat er te weinig stroom is voor al deze knappe koppen en hun werkgevers.

Een pijnlijker illustratie van acht jaar falend klimaat- en energiebeleid is nauwelijks denkbaar, en in het bijzonder van falend elektrificatiebeleid. De beoogde en succesvolle stimulering van de Brabantse hightech-regio ging hand in hand met een langzaam maar zeker vollopend elektriciteitsnet waar energiemaatschappijen voor 2016 al voor waarschuwden. Iedereen in Den Haag wist het, maar bleef acht jaar lang als een konijn in de naderende koplampen zitten. Inmiddels zucht naast Utrecht en Brabant het hele land onder netcongestie, aan zowel de aanbodkant als de vraagkant.

Het kabinet blijft echter als een struisvogel met de kop in het zand inzetten op meer zeewindmolens, meer elektrische auto's en meer warmtepompen. Dit verergert de netcongestie, verlengt de wachtlijsten voor netaansluitingen en remt aldus de innovatie, kennisontwikkeling, technische onafhankelijkheid, economisch groei en woningbouw die volgens hetzelfde kabinet zo belangrijk zijn voor ons land. Iedereen in Den Haag heeft de mond vol van ASML en groeiproject Beethoven, maar nu het Veldhovense bedrijf die groei met verve heeft ingezet dreigt er stroomtekort voor de laboratoria, fabrieken, woonwijken en voorzieningen van hun duizenden nieuwe werknemers.

Philips, DAF, NXP, VDL en duizenden hightechbedrijven in de wijde omgeving van Brainport Eindhoven wacht eenzelfde lot. Rijk, provincie, energieregio's, netbeheerders en de Autoriteit Consument en Markt (ACM) nemen met een crisisaanpak maatregelen om verdere overbelasting van het Brabantse

elektriciteitsnet te voorkomen. Dat is nuttig en nodig, maar het blijft dweilen met de kraan open zolang de regering blijft volharden in meer elektrificatie en meer variabele stroomopwekkers.

Dweilen met de kraan open

Netcongestie is evenals verkeerscongestie het gevolg van te grote pieken in vraag en aanbod. Windmolens en zonnepanelen slingeren de aanbodpieken op, en elektrificatie van automobiliteit, verwarming en industrie slingert het totale elektriciteitsverbruik en dus de vraagpieken op. Die pieken zijn veel te groot en aanhoudend om op te lossen met slimme software en meer batterijen. Politici presenteren dat met kwalitatieve argumenten wel als een oplossing, maar het is slechts symptoombestrijding. Gedegen rekenwerk leert dat batterijopslag en aanbodgestuurd verbruik een druppel op de gloeiende plaat van structurele langjarige netcongestie zijn.

Enexis en andere netbeheerders weten dit en zien zich in toenemende mate gedwongen tot draconische maatregelen zoals aansluitpauzes, groeiende wachtlijsten en waarschuwingen voor stroomuitval. We praten al jaren over zogenaamde oplossingen met batterijen, slimme software en ‘smart grids’, maar de netcongestie en de wachtlijsten in het hele land groeien gestaag door. Het destructieve landelijke effect van meer elektrificatie en meer variabele stroomopwekkers neemt dus sneller toe dan het heilzame effect van slimme software en meer batterijen in de regio.

Neerwaartse spiraal van tien jaar

Deze neerwaartse spiraal is in de afgelopen tien jaar gestaag op gang gekomen, conform de waarschuwingen van deskundigen. Het is in dat licht misleidend om de maatregelen die nu in Noord-Brabant worden genomen een ‘crisisaanpak’ te noemen. Een crisis is immers een plotselinge onvoorziene en tamelijk zeldzame noodsituatie. De huidige netcongestie is daarentegen een voorzien langjarig structureel fenomeen in binnen- en buitenland, en dus het tegenovergestelde van een crisis.

Regeren zou vooruitzien moeten zijn, maar dat is er als het om klimaat- en energiebeleid gaat niet bij. Dat geldt voor elektrificatie, windmolens en zonnepanelen, en het geldt evenzeer voor biomassa. Dat ligt sinds de zomer

zwaarder onder vuur dan ooit vanuit wetenschap, maatschappij en landelijke media. Ook dit was voorzien, nota bene door premier Jetten zelf. Hij stelde in april 2022 als minister van Klimaat en Groene Groei een subsidiestop in voor alle nieuwe houtige biomassaprojecten. Hij sprak toen in een brief aan de Tweede Kamer van 'ambitieus afbouwpad'.

Elektrificatie en biomassa denderen door op een doodlopende weg

Dat klonk hoopgevend, want klimaatminister Jetten bevestigde daarmee de wetenschappelijke en maatschappelijke kritiek dat het kappen en verbranden van levende bomen slecht is voor natuur en klimaat. Vier jaar later horen we niets meer over dat ambitieuze afbouwpad. Vorig jaar steeg de hoeveelheid houtstook in de vier grote elektriciteitscentrales zelfs, mede onder druk van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie. Niemand kan nog beweren dat hij of zij de desastreuze gevolgen van grootschalige gesubsidieerde houtkap en houtverbranding niet kent. Dat geldt ook voor de desastreuze gevolgen van grootschalige elektrificatie.

Toch denderen beide beleidsterreinen door op een doodlopende weg alsof er geen vuiltje aan de lucht is. Regionale net- en bosbeheerders proberen er in een zogenaamde crisisaanpak nog het beste van te maken, ondanks de inactiviteit van premier Jetten en klimaatminster Van Veldhoven op deze dossiers. Zij hebben kennelijk niet de wil of de macht om een halt toe te roepen aan economie schadende netcongestie en natuur schadende ontbossing. Dit zijn geen deelproblemen in een veelheid van Haagse en Brusselse beleidsterreinen, dit zijn allesomvattende nationale en internationale kwesties van welzijn en gezondheid voor mens en milieu.

Onwil of onmacht om netcongestie en ontbossing op te lossen

We gaan zien welke provincies na Utrecht en Noord-Brabant geconfronteerd worden met draconische maatregelen zoals een aansluitpauze op het elektriciteitsnet voor nieuwe woonwijken. We gaan zien welke ontboste oerwouden er na die van Maleisië in het nieuws gaan komen.

Als regeren vooruitzien is wacht het kabinet deze dreigende rampspoed niet af, maar gaat in plaats daarvan zorgen dat die wordt afgewend. Anders keren miljoenen kenniswerkers, woningzoekenden en natuurliefhebbers zich met recht en reden af van dit minderheidskabinet en de drie regeringspartijen.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*